

ואתחז תרגום

עיונים בתרגום אונקלוס

גיליון מס' 26

מיכאל שלום הלוי דינר

פרשת תזריע מצורע

פי"ג פ"ו. **מספחת היא**. ת"א עדיता היא. כתב המלבי"ם שנחלקו כאן אונקלוס ורש"י, **רש"י** כתב מספחת היא שם נגע טהור, אולם **אונקלוס** תירגם עדיता היא כלשון הנגע ספחת שתירגם 'עדיא' ובהכרח כוונת הפסוק שיש כאן עדיין את נגע הספחת, וכן המשמעות של המילה מספחת שזה הגיע מהספחת, ואעפ"כ הוא טהור היות שלא היה כאן פשיון, וכן שיטת **המשנה** אחרונה בנגעים (פ"א מ"א) שמספחת היינו נגע הספחת. ועי' הכתב והקבלה מש"כ בזה.

פי"ג פל"ג. **והתגלח ואת הנתק לא יגלח**. ת"א וגילח סחרני נתקא (סביב הנתק) ודעם נתקא לא יגלח. ובעי"ז **בתרגום יונתן**. ור"ל שלא רק את מקום הנתק עצמו לא יגלח אלא אף סביב לו, 'ואת' הכוונה 'ועם', וכמש"כ **הרמב"ן** בביאור דברי אונקלוס ששייר ב' שערות סביב הנתק. וכ"כ הכסף משנה שלהתרגום מניח ב' שערות. וכתב **החזו"א** (נגעים ס"ז ס"ק טו) דמשמע מהתרגום שמצוות גילוח אינו לגלח את כל השערות אלא רק סביב הנתק ב' שערות סביבו וכ"כ **רש"י** וכ"מ **ברמב"ם** (פ"ח מטומאת צרעת ה"ב), אולם **בבעל הטורים** כתב דג' דוהתגלח רבתי משום דג' מקומות בעינן תגלחת גדול ומשמע דאף זה כן וצ"ע. ע"כ דברי החזו"א. ודלא **כתפארת ישראל** (נגעים פ"י מ"ה אות לג) שמגלח את כל הראש סביב הנתק.

פי"ג פמ"ה. **וראשו יהיה פרוע**. כתב **רש"י** מגודל שער, ואונקלוס תירגם ורישיה יהי פרוע. ולעיל אצל אהרן ובניו עה"פ 'ראשיכם אל תפרעו' (פ"י פ"ו) ת"א לא תרבון פירוע. ויל"ע מדוע ל"כ ג"כ כאן רישיה 'ירבון' פירוע.

פי"ב פ"ה. **וטמאה שבעים כנדתה**. ת"א ותהי מסאבא ארבעה עשר כריחוקה. ויש להעיר שבכל התורה תירגם שבועות 'שבועין', כגון מלא שבוע זאת (בראשית כ"ט כ"ז) שבעה שבועות (דברים ט"ז ט') ומדוע כאן כתב את מספר הימים. ויש לומר שכאן אין ענין בהיקף של שבוע אלא בארבעה עשר יום. משא"כ ספירת העומר מצוה למנות שבועות, ואף בשבע ימי שמחה דחתן וכלה י"ל שמצוותו שבוע. עוד יש לומר שאילו היה מתרגם 'שבועין' לא היה מתפרש כמה שבועות לכן פירש י"ד יום ולא יותר.

פי"ג פ"ב. **שאת או ספחת**. ת"א עמקא או עדיא. נראה שסובר ששאת הוא עומק וכמש"כ **רש"י** שהלבן הוא יותר עמוק מן השחור, והשאת משום שהיא יותר לבנה מספחת נקראת עמוקה (אף שהבהרת לבנה ממנה, עי' נתינה לגר) וכ"ד **הרמב"ם** (פ"א מטומאת צרעת ה"ו). אבל **הרמב"ן** הוכיח להיפך דשאת לשון גובה, וכ"כ **בשאלות** וכ"ד **הראב"ד**. ועיין בסף משנה מש"כ בדעת אונקלוס.

ומש"כ אונקלוס שספחת הוא עדיא, יש לבאר שהוא לשון תוספת על הגוף כמו שפי' הריון עדוי, והיינו שהספחת נפוח יותר (וע' להלן י"ג נ"ח וצ"ע). ואולי ר"ל שהוא נספח לגוף.

שם. **לנגע צרעת**. ת"א למכתש סגירו. היינו למכה של סגירות שמכח זה הוא אח"כ סגור ז' ימים. וראיתי שמציינים **שבזוהר** כאן פירש סגירו על שם שסוגר את האורות העליונים. ובספר **דברי יהונתן לרבי יונתן אייבשיץ** צ"ל כתב שסגירו ע"ש שאין תפילתו נשמעת כיון שדיבר לשון הרע כדאיתא בזוהר (שם נג.).

ובספר **נתינה לגר** דייק מזה שסובר כרבי עקיבא (**בתורת כהנים**) שכאן אי"ז פירוע בגידול שער ראשו אלא פרוע מחבישת כובע, כי אדם שצונף ראשו במצנפת נחשב לו לפאר וכבוד, (ומ"מ מכסה כל ראשו בטלית כאבל וכדלהלן), ורבי אליעזר חולק שם וסובר שפריעה היינו בשער ראשו. והגאון **רבי אלעזר משה הורביץ** זצ"ל תירץ שנחלקו רבותיו של אונקלוס רבי אליעזר ורבי עקיבא (במו"ק טו.) לענין מנודין ומצורעין שלרבי אליעזר פרוע הוא לגדל שער ולרבי עקיבא פרוע הוא מתפילין שלא יניחו תפילין, ולא רצה אונקלוס ליכנס למחלוקת בין רבותיו ולכן לא כתב לא תרבון שזה מתפרש על השערות.

שם. **ועל שפם יעטה.** ת"א ועל שפם **כאבלא** יתעטף. הוסיף אונקלוס שיתעטף בעטיפת הראש כמו אבל. וכתבו **הריטב"א** ו**הר"ן** (מו"ק כד.) שדבר גדול למדנו מהת"א, שעטיפת אבל הוא עד השפם וכדעת רבי נתן שם בגמ', דהכא כתיב על 'שפם' יעטה. וכ"כ **הרמב"ם** (פ"ה מהלכות אבל הי"ט) מנין לאבל שאסור בפריעת הראש וכו' והסודר שמכסה בו ראשו עוטה ממקצתו על פיו שנאמר ועל שפם יעטה **ותירגמו אונקלוס הגר כאבילא יתעטף.** עכ"ד. והנה **הגמ'** (מו"ק טו.) מסתפקת מצורע מהו בעטיפת הראש שנאמר ועל שפם יעטה. והקשו **הראשונים** מדוע הסתפקה הגמ' הרי"ז פסוק מפורש וביאר **רבי שלמה בן היתום** שהגמ' הסתפקה היאך צורת העטיפה של מצורע, והוכיחה מהפסוק עם התרגום שמתעטף כאבל עד השפם כיון שלא כולם בקיאים בתרגום.

עוד משמע קצת שסובר התרגום שעטיפת הראש באבל הוא מן התורה, ודלא כמסקנת **הטור** (יו"ד סימן שפ"ו) שזה רק דין דרבנן. דאל"כ לכאורה לא היה מביא משל ממצוה דרבנן.

שם. **וטמא טמא יקרא.** ת"א ולא תסתאבון ולא תסתאבון יקרי. שלא רק קורא שהוא טמא ומאליו הם

פורשים ממנו אלא הוא בעצמו מוסיף ומזהירם לא ליטמא ממנו. אולם **הרמב"ם** (פ"י מטומאת צרעת ה"ח) כתב להודיע לכל שהן טמאין כדי שיפרשו ממנו משמע שהוא מודיע רק שהוא טמא. וכן נראה **ברש"י** שכתב משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו.

והנה בתרגום משמע שמכריז פעמיים לא תסתאבון. וכ"כ **האבן עזרא** שקורא 'טמא טמא'. ובחומשים יש פסיק בין טמא טמא כלומר שהטמא יקרא טמא ולתרגום אינו כן. ועדיין צ"ב מש"כ ולא תסתאבון בו"ו החיבור בשביל מה הטמא צריך להוסיף את הו"ו.

פי"ג פמ"ט. והיה הנגע ירקרק או אדמדם. ת"א ירוק או סמוק. וכ"כ להלן (פי"ד הל"ז) בנגעי בתים. **רש"י** כתב ירוק שבירוקים ואדום שבאדומים והוא **בתו"כ** כאן ומשנה **בנגעים** (פי"א מ"ד). ולכאורה משמע שהתרגום חולק ע"ז שלא פירש כך את הפסוק. וכ"כ בספר **מעט צרי.** ובסתימת **הראשונים** בכ"מ לא מובא שיש חולק על המשנה.

פי"ד פל"ה. **והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית.** ת"א ויחיו לכהנא וכו'. כבר נתבאר בכ"מ ש'חוי' הוא לשון ראה והיינו שצריך שהישראל יגיד ברור לכהן כנגע נראה לי בבית. ונראה לבאר ע"פ מש"כ **במשנה** (נגעים פי"ב מ"ה) שהכהן אינו צריך להיות בקי במראות נגעים אלא ישראל אומר לו שזה נגע ואז הכהן הוא המטמא, ולכן אמרה תורה שצריך שלכהן יהיה ברור שזה נגע ורק אז יוכל לטמא את הבית. ועי' **תוס' יו"ט** (שם) שהביא ה' טעמים מדוע אומר 'כנגע' ולא 'נגע', ולחלק מהמפרשים היינו משום שאולי אי"ז נגע. אמנם לפמ"ש"כ לתרגום זה ודאי נגע.

בתוס' אנשי שם וחידושי מהרי"ח צדדו שדין זה נאמר רק בנגעי בתים ולא בשאר נגעים. וכן צידד **התוס' יו"ט בדעת הרמב"ם.** ולהנ"ל נמצא להתרגום אין חילוק בזה בין הנגעים.

לע"נ מרת תרצה בת ר' אליהו הכהן ע"ה
ולע"נ מרת רינה ע"ה בת ר' שמעון יהודה שיבדלחט"א

להערות, הוספות ותרומות, ולקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות בכתובת
vt0533180131@gmail.com